

Resultats, aprenentatges i coneixements

Projecte Prospectsaso

CONSELL COMARCAL
DE L'ALT EMPORDÀ

Comunitat de Treballadors de les Pinedes
Comunidad de Trabajadores de las Pinedas
Comunità dei lavoratori delle Pinede
Comunità dei lavoratori delle Pinede

PROSPECTSASO

Interreg
POCTEFA

Resultats, aprenentatges i coneixements

Projecte Prospectsaso

HAN PARTICIPAT EN LA REDACCIÓ D'ARTICLES

Àrea de Benestar del Consell Comarcal de l'Alt Empordà

- ✍️ Ouafae Acharki, integradora social i agent d'acollida
- ✍️ Luci Alvarado, educadora social dels serveis socials bàsics
- ✍️ Rosa Guixé, treballadora social i directora tècnica de l'àrea de Benestar
- ✍️ Neus Juanola, educadora social i tècnica de polítiques migratòries
- ✍️ Roger López, sociòleg i tècnic d'inclusió social
- ✍️ Marta Lloret, educadora social dels serveis socials bàsics
- ✍️ Abdessalam Loukan, integrador social i agent d'acollida
- ✍️ Glòria Pla, psicòloga i coordinadora de la secció d'Entrellament actiu i atenció a les famílies
- ✍️ Meritxell Pomés, pedagoga i tècnica d'Infància
- ✍️ Imma Quintana, politòloga i tècnica d'inclusió social, coordinadora del projecte Prospectsaso
- ✍️ Dolors Terradas, educadora social dels serveis socials bàsics
- ✍️ Montse Sánchez, treballadora social i coordinadora Unitat Litoral dels serveis socials bàsics

Àrea de Joventut del Consell Comarcal de l'Alt Empordà

- ✍️ M. José Navarro, tècnica de Joventut
- ✍️ Joan Salellas, coordinador de l'àrea de Joventut
- ✍️ Alexis Sánchez, tècnic de Joventut
- ✍️ Aleix Serra, tècnic de Joventut

Text en català revisat pel Servei Comarcal de Català de l'Alt Empordà

Traducció: Babeth Genais
Disseny: Verd Disseny

Projecte Prospectsaso EFA019/15

El projecte ha estat cofinançat al 65% pel Fons Europeu de Desenvolupament Regional (FEDER) a través del Programa Interreg V-A Espanya-Francia-Andorra (POCTEFA 2014-2020). L'objectiu del POCTEFA és reforçar la integració econòmica i social de la zona fronterera Espanya-França-Andorra. El seu suport es concentra en el desenvolupament d'activitats econòmiques, socials i ambientals transfrontereres a través d'estratègies conjuntes en favor del desenvolupament territorial sostenible.

ÍNDEX

Presentació: Un projecte per ajudar les persones, que no coneixen de fronteres Josep M. Bernils Vicepresident del Consell Comarcal de l'Alt Empordà	pàg. 4
Introducció Rosa Guixé Directora tècnica de l'Àrea de Benestar	pàg. 6
L'impuls de la cooperació transfronterera en l'àmbit social i sanitari Imma Quintana	pàg. 7
La cuina dels projectes de cooperació europeus: un finançament extraordinari i una gestió complexa Roger López	pàg. 9
Com treballem amb els joves en barris amb forta immigració? Abdessalam Loukan Ouafae Acharki	pàg. 10
Un millor coneixement de la situació de la prostitució transfronterera Neus Juanola	pàg. 11
Joves i salut des de l'àmbit transfronterer M. José Navarro Joan Salellas Alexis Sánchez Aleix Serra	pàg. 12
L'impuls de la xarxa professional transfronterera en l'acollida de les persones migrants Abdessalam Loukan Ouafae Acharki Neus Juanola	pàg. 13
Posar la participació i el saber de les persones en situació de vulnerabilitat en el centre dels projectes i les intervencions socials Neus Juanola Imma Quintana	pàg. 14
Compartir i innovar per acompanyar millor les famílies en situació de vulnerabilitat Marta Lloret Meritxell Pomés Dolors Terradas	pàg. 15
La prevenció del maltractament en persones grans Glòria Pla Roger López Rosa Guixé	pàg. 16
Reforcem la xarxa entre els professionals i els centres de formació de les universitats Luci Alvarado Montse Sánchez Imma Quintana	pàg. 17

PRESENTACIÓ

Un projecte per ajudar les persones, que no coneixen de fronteres

Josep M. Bernils | Vicepresident del Consell Comarcal de l'Alt Empordà | Àrea d'Atenció a les Persones Conseller de Relacions Transfrontereres

A l'Alt Empordà hi ha un riu que neix entre Albanyà i Serrallonga, un municipi del Vallespir, i desemboca a la badia de Roses, al bell mig de la comarca. Us parlo de la Muga, una paraula que en basc vol dir frontera i que aquí també la utilitzem per nomenar les pedres que assenyalen el límit territorial entre els estats francès i espanyol.

El periodista i amic Xavier Febrés, que possiblement sigui la persona que més ha escrit sobre la nostra frontera, va publicar l'any 1984 un llibre de gran format que portava per títol "El Pirineu, frontera i porta de Catalunya". L'obra ens va fer descobrir, a molts, que més enllà d'aquella divisió artificial hi havia dos territoris amb arrels i, fins i tot, amb problemàtiques comunes.

"Catalunya té una part del seu territori nord enllà, a França. També viu a cavall d'una frontera, Va ser absurd de crear-la i ara seria absurd d'ignorar-la. Cal saber-la, conèi-

xer-la, comptar amb els burots i perdre'ls la por. Els Estats hi ha plantat unes divisòries que són les seves", escrivia aquest autor. Febrés és un estudiós de Pla i un coneixedor i divulgador excepcional de tot l'Empordà i d'aquell territori veí, situat nord enllà, que també hem anomenat com el "vessant mediterrani dels Pirineus" o, més formalment, la Catalunya Nord.

Com a representant de l'administració comarcal que es cuida dels serveis socials de tots els municipis del territori, de tot l'Alt Empordà, menys la ciutat de Figueres que pel seu nombre d'habitants els gestiona directament, ens sentim orgullosos de participar i, en alguns aspectes liderar, aquest treball conjunt transfronterer que combina el vessant social amb el sanitari, les conclusions del qual trobareu en aquest document.

Ja fa anys, molts anys (concretament entre 1985 i 1990), que el Tractat de Schenguen va començar a eliminar les fronteres entre els països europeus. Des d'aleshores la

Lliure circulació de persones, de béns, serveis i mercaderies és un fet o, millor dit, és un dret de tots els ciutadans de la Unió Europea.

En els darrers anys, des de l'Alt Empordà i des dels Pirineus Orientals, si voleu d'una forma molt modesta i incipient, hem començat a esborrar la frontera del nostre mapa mental i administratiu a l'hora d'aplicar polítiques socials. El projecte PROSPECTASO és una primera fita, però n'han de seguir moltes més, i comptem amb tots vosaltres, administracions i tècnics, per fer-ho possible.

Hem obert una porta, seguint amb els termes descrits per aquest escriptor de vocació tranfronterera, però en cal obrir-ne moltes més. Reitero que hem de ser conscients, a més, que això no és el final de res, ben al contrari. És el principi d'un treball conjunt, desenvolupat a ambdós costats de la frontera, que de ben segur podrem desenvolupar en molts altres camps.

Us parlava, al començament d'aquest text, del riu Muga. És un exemple que ens ha donat la natura de com en un mapa es poden establir uns límits territorials, però la realitat és molt diferent. Un riu que neix a una banda de la frontera i desemboca a l'altra (i no és pas l'únic, arreu del Pirineu). La natura, en definitiva, no coneix de fronteres. I les persones, tampoc. Per això aquest projecte que impulsa la cooperació social i sanitària té raó de ser. I tampoc ha de ser l'últim. ■

Introducció

Rosa Guixé | Directora tècnica de l'Àrea de Benestar

El document que teniu a les mans recull una part de l'experiència, l'aprenentatge i els coneixements que els equips i professionals de l'Àrea de Benestar han adquirit amb la seva participació en el projecte transfronterer Prospectsaso.

En els darrers quatre anys, aquest projecte ha facilitat al nostre equip la possibilitat real de ser actors de la cooperació transfronterera en l'àmbit social i sanitari. La implicació i el treball decidit de tots els socis del partenariat ho ha fet possible. Estem agraïdes i contentes d'haver format part d'aquest projecte innovador.

Diversos professionals de l'Àrea de Benestar han co-liderat, amb d'altres socis, accions que han comptat amb la participació de diverses institucions i entitats de la comarca que s'han integrat a aquesta xarxa de treball. Les diverses jornades transfrontereres i les sessions de treball que hem organitzat a Figueres en aquests darrers anys han comptat amb una nombrosa assistència i participació, la qual cosa ha posat de manifest l'interès i la necessitat dels actors locals per treballar conjuntament i millorar els models i les pràctiques de la intervenció social, per donar resposta als reptes socials que tenim com a comarca transfronterera.

La valoració que fem del treball que hem portat a terme i dels resultats del projecte és molt positiva. Com veureu en la lectura dels diferents articles, la cooperació transfronterera ha generat una dinàmica de treball i d'intercanvi molt productiva que ha tingut impactes concrets en les nostres activitats i en l'acció professional del dia a dia.

El projecte Prospectsaso ens ha permès avançar en diferents àmbits de treball. Hem fet més intensa la reflexió sobre el model d'intervenció social i sanitària i l'hem compartit amb altres agents d'un costat i l'altre de la frontera; hem aprofundit en l'anàlisi social

del territori i hem generat espais nous de coneixement com el diagnòstic social transfronterer; hem participat en formacions i debats de fons sobre metodologies d'intervenció i instruments per donar millor resposta als reptes socials que tenim identificats al territori i, no menys important, hem visibilitzat la pràctica professional dels actors de la intervenció social i la necessitat de treballar per reforçar la participació i l'empoderament de les persones acompanyades.

El projecte Prospectsaso ens ha permès, doncs, compartir la quotidianitat de la intervenció social i sanitària i les pràctiques professionals. Des d'un punt de vista estratègic, el projecte ha permès desplegar partenariats institucionals i generar noves xarxes de treball professional, crear instruments útils facilitadors de la cooperació i avançar envers la co-construcció de dispositius innovadors que facilitin l'acció social i sanitària transfronterera.

Des d'aquesta experiència de treball, la nostra voluntat és bastir nous projectes. Volem fer reals algunes de les propostes i idees que han emergit en els darrers quatre anys. Per això posem el nostre coneixement a disposició d'altres actors que hi puguin estar interessats i els animem a contactar amb no-

El projecte ha permès desplegar partenariats institucionals i generar noves xarxes de treball professional, crear instruments útils facilitadors de la cooperació i avançar envers la co-construcció de dispositius innovadors que faciliten l'acció social i sanitària transfronterera.

saltres per emprendre nous projectes en el proper període de programació Interreg Poctefa 2021-2027.

La situació de crisi social i sanitària que vivim reclama noves aliances per tal d'encarar conjuntament els reptes que tenim al davant. Per fer avançar aquesta línia de treball amb els diferents actors locals de l'àmbit social i sanitari de banda i banda de la frontera, hem de fer créixer aquest espai de cooperació transfronterera per tal de millorar la qualitat de vida de totes les persones que viuen a la comarca i a l'espai català transfronterer. ■

L'impuls de la cooperació transfronterera en l'àmbit social i sanitari

Imma Quintana

L'any 2016 un intercanvi professional amb docents de l'Institut Régional du Travail Social (IRTS) de Perpinyà ens va permetre formar part de l'equip de treball que gestà el projecte Prospectsaso. Un projecte de cooperació transfronterera centrat en la intervenció social i sanitària.

La possibilitat d'integrar-nos en aquest partenariat ens va facilitar un nou espai de treball per dissenyar accions de millora de la pràctica professional i la intervenció social i sanitària, tant des d'un punt de vista comarcal com transfronterer.

El projecte va ser seleccionat per les autoritats del programa POCTEFA-INTERREG. Va emergir, aleshores, un nou escenari de cooperació per al nostre equip que permetia desplegar accions a una escala territorial diferent, en un període de quatre anys, i que posicionava la nostra institució i la comarca en la cooperació transfronterera en l'àmbit social i sanitari.

El projecte Prospectsaso ha generat, sens dubte, una conjuntura favorable per als diversos equips de l'Àrea de Benestar del Consell Comarcal de l'Alt Empordà, que han participat en aquest espai de treball amb recursos per tirar endavant accions que, sense el projecte, molt probablement, no s'haurien portat a terme.

En una dimensió operativa, el projecte ha permès desplegar accions orientades, sobretot, a promoure la reflexió professional entre diversos actors locals, a conèixer metodologies d'intervenció i bones pràctiques, a impartir i rebre formació, a l'aprenentatge i a l'intercanvi d'informació i al coneixement entre professionals.

Aquestes accions s'han perfilat en diferents dimensions i formats. Hem pogut treballar a diferents escales d'intervenció, la qual cosa ha facilitat un coneixement més aprofundit dels serveis, programes i recursos d'acompanyament social i sanitari a l'altra ban-

Hem conegut les estructures de treball de les administracions locals franceses, les entitats, els recursos existents, els serveis, els projectes i els instruments d'observació que utilitzen.

El projecte també ens ha permès millorar el nostre coneixement sobre el diagnòstic del territori transfronterer: detectar i compartir les necessitats socials, els perfils de persones en situació més vulnerable i els actors. Hem intercanviat bones pràctiques, metodologies i instruments d'intervenció per millorar la praxi professional. Hem tingut l'oportunitat de formar-nos en àmbits de la intervenció social menys desplegats en el nostre context i compartir casos i intervencions concretes.

En una dimensió més conceptual, el projecte Prospectsaso ha facilitat un espai de treball des del qual sortir dels marcs de reflexió propis per explorar nous escenaris de millora dels nostres programes i intervencions professionals. Els nous aprenentatges ens han

L'embranchida que els socis han donat a aquest projecte en el període 2017-2020 i l'elevat nombre d'activitats que s'han portat a terme, han permès promoure una cooperació transfronterera intensa i real vinculada a les pràctiques professionals dels nostres equips.

da dels Pirineus. En aquesta dimensió operativa, el projecte ha evidenciat la necessitat dels participants d'aconseguir un major coneixement de l'altre, començant pel coneixement de les llengües que, en cap cas, han estat un obstacle per a l'entesa i la cooperació.

Integrar-nos en un partenariat amb altres socis ha facilitat un espai de treball per dissenyar accions de millora de la pràctica professional i la intervenció social i sanitària, tant des d'un punt de vista comarcal com transfronterer.

situat en un context de millora contínua per fer evolucionar paradigmes, models i metodologies de treball que han de reforçar el model d'intervenció social centrat en la persona a la nostra comarca.

Els projecte Prospectsaso ha facilitat un espai de treball des del qual sortir dels marcs de reflexió propis per explorar nous escenaris de millora dels nostres programes i intervencions professionals.

El projecte ens ha permès constatar com, tot i la existència de marcs legals i d'intervenció social diferenciats a banda i banda de la frontera, i l'existència de dispositius, recursos, cultures i polítiques públiques diverses, els professionals de la intervenció social comparteixen un mateix encàrrec: garantir una vida digna i la inclusió social de totes les persones a les quals acompanyen.

El projecte també ha evidenciat la importància de generar espais de treball transfronterers entre professionals amb incidència real i directa en la seva pràctica diària. En aquest terreny, ha estat decisiu poder implicar els i les professionals de primera línia. S'ha generat un coneixement mutu amb d'altres professionals, s'ha teixit la xarxa i s'han construït espais de confiança i de col·laboració professional.

El treball de cooperació transfronterera ha emergit en totes les trobades i jornades, però sobretot s'ha posat de manifest quan s'ha promogut el debat i la reflexió i s'han compartit les preocupacions dels i les professionals. Això s'ha traduït, en molts casos, en la necessitat de fer evolucionar el treball social incorporant-hi noves metodologies i instruments d'intervenció per millorar l'acompanyament de les persones en situació més vulnerable i per fer front a dificultats socials compartides.

En aquest sentit, cal ressaltar el treball que han desplegat les accions del projecte liderades pels nostres equips centrades en la capacitació parental i

les famílies, en la prevenció del maltractament en les persones grans i en l'acollida de les persones d'origen migrant. En tots els casos s'ha manifestat la necessitat de fer avançar el model d'intervenció social i les pràctiques professionals introduint-hi la participació de les persones usuàries, treballant estratègies d'empoderament i promovent models d'intervenció més comunitaris.

Hem constatat, doncs, com la cooperació transfronterera ha permès situar les pràctiques en contextos de qüestionament professional en diferents dimensions: tant pel que fa models i conceptes com a metodologies de treball i a instruments. Igualment, el projecte ha mostrat la importància que ha tingut el fet que els i les professionals de les administracions i les entitats hagin treballat en aquest projecte amb els centres de formació dels

ment de noves línies de treball en l'àmbit social i sanitari i l'obertura de nous horitzons de possibilitat.

Per tal que aquestes línies de treball encetades en l'àmbit social i sanitari arrelin a la comarca i a l'espai català transfronterer, cal que es puguin acompanyar i reforçar amb un projecte integrat de territori transfronterer.

La construcció d'una cooperació transfronterera no es pot basar només en projectes amb una temporalitat curta i una lògica d'oportunitat. Aquests projectes s'han de poder acompanyar i han de formar part d'una acció política més concreta. Una política pública que emergeixi del conjunt dels actors locals i transfronterers del territori, sobre la base de diagnòstics compartits de necessitats a banda i banda de la frontera, per facilitar en el futur noves aliances i espais de treball comuns. ■

futurs professionals. En aquest sentit, volem destacar el treball conjunt i enriquidor que s'ha portat a terme amb la Facultat d'Educació i Psicologia de la Universitat de Girona, amb l'Escola de Treball Social de la Facultat d'Educació de la Universitat de Barcelona, amb el Centre Érasme Institut du Travail Social de Tolosa i amb l'Institut Régional du Travail Social (IRTS) de Perpinyà.

L'experiència del projecte Prospectsaso ens indica que hem iniciat un camí de cooperació transfronterera que ha permès a diferents actors locals un millor coneixement mutu, el desplega-

La cuina dels projectes de cooperació europeus: un finançament extraordinari i una gestió complexa

Roger López

L'Àrea de Benestar del Consell Comarcal de l'Alt Empordà compta amb una trajectòria de més de 15 anys de participació en projectes d'abast internacional de caràcter ben diferent (transnacional, europeu, transfronterer i de cooperació), que han permès els diferents equips créixer i beneficiar-se dels aprenentatges generats i que, alhora, han tingut repercussió en la ciutadania.

L'experiència de gestió d'aquests projectes evidencia que tenen un alt valor afegit per a la mateixa organització i els seus professionals. En primer lloc, perquè permeten finançar propostes de treball en àmbits específics d'intervenció en què l'organització té una experiència limitada, i també perquè permeten desenvolupar iniciatives a partir dels nous coneixements generats en el marc dels espais de treball i intercanvi amb la resta de socis participants en els partenariats. En segon lloc, perquè incideixen en la capacitat i la formació dels i de les professionals de l'àrea que, a través d'aquests projectes, generen espais de formació i millora de la pràctica professional.

Aquests projectes suposen per a l'Àrea de Benestar una font de finançament extraordinària per desplegar accions basades en l'intercanvi de coneixement i l'experiència professional orientades a millorar, a la comarca, les pràctiques professionals, els programes i les accions que no estan contemplades per les fonts de finançament ordinàries.

Aquesta finestra d'oportunitat, que també facilita la possibilitat d'introduir millores en la gestió dels serveis i programes i en l'atenció i acompanyament de les persones usuàries, contrasta amb les dificultats internes i organitzatives que genera la complexa gestió d'aquests projectes.

En primer lloc, perquè comporten una pressió afegida per als diferents equips de l'organització implicats en la gestió del projecte i per als perfils professionals que, amb diferents nivells de responsabi-

litat, participen en la seva implementació. Aquestes dificultats tenen el seu origen en la complexitat pròpia dels programes de fons europeus, que sovint no s'ade-

venen determinades per la manca de visió estratègica dels ens locals, que menysvaloren la potencialitat que tenen els projectes de cooperació internacional com a instruments tàctics per reforçar les polítiques públiques en els diferents àmbits en què exerceixen les seves competències.

Els projectes transfronterers suposen per a l'Àrea de Benestar una font de finançament extraordinària per desplegar accions basades en l'intercanvi de coneixement i l'experiència professional.

qüen a les línies de treball pròpies, als esquemes financers de l'entitat o bé comporten una càrrega important de tipus administratiu, especialment relacionada amb els processos de justificació, que sovint són enrevessats. En segon lloc, perquè la mateixa organització té limitacions per respondre adequadament als requeriments de gestió de les autoritats de gestió europees, principalment per la manca de coneixement i expertesa en aquest àmbit i la feblesa de la pròpia estructura organitzativa de suport.

A aquestes dificultats de caràcter intern s'hi poden afegir les que, sovint,

Aquest fet reforça una mirada a curt termini de la participació dels ens locals en els projectes internacionals, que posa l'accent més en els resultats immediats que en les necessitats estratègiques de les organitzacions. Una de les conseqüències que té aquesta visió limitada sobre els projectes de cooperació internacional és la inexistència de perfils professionals especialitzats o d'unitats de suport específiques en la pròpia estructura de les administracions locals. Aquesta realitat genera una sobrecàrrega en els perfils tècnics i administratius de gestió, que han de compatibilitzar aquests encàrrecs complexos amb les seves altres funcions.

En aquests moments, malgrat aquest context organitzatiu, el bagatge adquirit en els darrers anys per diversos professionals del Consell Comarcal en aquest àmbit ha creat un ampli coneixement relacionat amb la gestió i planificació de projectes internacionals que, de ben segur, pot contribuir a facilitar una orientació més estratègica i operativa a l'acció de cooperació internacional que genera la nostra institució. ■

Com treballem amb els joves en barris amb forta immigració?

Abdessalam Loukan | Ouafae Acharki

La participació en una acció del projecte Prospectsaso de la Universitat de Girona sobre el treball amb joves en barris amb forta immigració ens ha permès conèixer millor aquesta intervenció a la vessant francesa.

Hem conegut diverses entitats que fan l'acompanyament dels joves en situació més vulnerable. Moltes promouen una intervenció assistencialista amb el suport de voluntaris. D'altres treballen des d'un model més comunitari i basat en l'accés als drets des dels principis de l'educació popular. Aquestes compten amb un voluntariat molt activista, integrat en bona part per professionals de l'àmbit social i educatiu.

Tot i que la realitat dels barris francesos més desfavorits no és comparable a la nostra realitat comarcal i als nostres municipis constatem que, a petita escala, també hi ha una segregació urbana i que els recursos públics són poc inclusius.

A les ciutats de Tolosa i Perpinyà aquestes entitats es troben ubicades en zones urbanes socialment desfavorides i perifèriques, els *quartiers prioritaires*, barris en els quals la política de ciutat francesa destina recursos per mobilitzar els actors locals i implementar projectes en l'àmbit laboral i econòmic, l'educació, la millora del nivell de vida, l'accés a la salut i la cultura.

Les entitats franceses despleguen projectes als barris, els espais urbans d'identificació i socialització dels i les joves. Malgrat la inversió estatal en equipaments i recursos, no s'incentiva la participació dels joves en d'altres projectes de ciutat o l'accés a d'altres tipus de recursos. Aquesta realitat fa que les activitats estiguin molt segregades i que generin dinàmiques d'autoexclusió.

A Catalunya, l'Administració autonòmica és la responsable de les polítiques de joventut. És l'Administració local la que promou els plans locals de joventut, definint les actuacions i externalitzant serveis concrets, com casals o activitats de lleure. Els joves dels barris o pobles amb forta immigració tenen un doble circuit d'accés al lleure o als recursos adaptats, ja que el lleure de pagament conviu amb una oferta de lleure per a les famílies amb dificultats econòmiques. A la pràctica, però, aquestes polítiques locals també generen espais de lleure segregats.

Tot i que la realitat dels barris francesos més desfavorits no és comparable a la nostra realitat comarcal i als nostres municipis, constatem que, a petita escala, també hi ha una segregació urbana i que els recursos públics són poc inclusius.

Ens ha sorprès com, malgrat l'existència de fortes desigualtats econòmiques i socials entre comunitats d'ori-

gen divers, hi ha persones de "segona i tercera generació" d'origen migrant que expressen un fort sentiment de pertinença a l'Estat francès i a la ciutadania francesa. Aquest sentiment de pertinença sembla que es troba en crisi en els més joves, una realitat similar a ambdós costats de la frontera.

Pel que fa als joves d'origen migrant nascuts a Catalunya, sabem que se senten mig d'aquí i mig d'allà, amb sentiments dividits quan parlen de la seva part catalana i de la que segueix fidel a l'origen familiar.

Tot i que el model d'acollida català i el francès parteixen de criteris molt diferents de ciutadania, tenen en comú que encara perviu una mirada colonialista basada en un racisme estructural, fet que genera una forta desigualtat. Seria necessari treballar aquest sentiment de pertinença dels i de les joves des d'un model d'igual accés als drets i a la ciutadania plena. ■

Un millor coneixement de la situació de la prostitució transfronterera

Neus Juanola

Les sessions de treball d'una acció del projecte Prospectsaso, promoguda per la Universitat de Girona per conèixer millor la situació de la prostitució a la zona transfronterera, han facilitat un espai de treball i reflexió rellevant per a la nostra comarca.

Els models d'acompanyament a les dones que exerceixen la prostitució a la vessant francesa no difereixen gaire dels models d'intervenció a Catalunya. En tots dos casos hi ha dues mirades confrontades: un model abolicionista, que vol erradicar la prostitució, i un model que defensa l'accés a drets laborals i socials de les treballadores sexuals. Ambdós models tenen, arreu d'Europa, un fort component ideològic que manté dividit, i en situació gairebé de ruptura, el moviment feminista.

En el nostre context, l'Estat ha assumit un model més abolicionista, tot i l'existència d'un buit legal. L'exercici de la prostitució no és il·legal, en el sentit que no és un delictes penalitzable, però és una activitat que tampoc està regulada laboralment. A la pràctica, això implica que no es reconeguin els drets laborals de les treballadores sexuals. D'acord amb aquest marc legal, l'Administració només actua quan hi ha una situació de proxenetisme o de tràfic d'acord amb el que estableix el Codi penal.

A França la prostitució és una activitat il·legal i està prohibit el seu exercici. Però la realitat de la prostitució a l'espai català transfronterer s'explica molt pel marc legal de la vessant francesa. Com que és una activitat prohibida, és més fàcil, per a bona part dels homes francesos, travessar la frontera i accedir als clubs i prostíbuls de l'Alt Empordà.

Us recomano la lectura de l'estudi *Du visible a l'invisible: prostitution et effets-frontières*, de Sophie Avarguez i Aude Harlé, i els articles publicats per Pilar Albertín i José Antonio Langarita, fruit de la recerca portada a terme en

el marc del projecte Prospectsaso¹. Es constata com hi ha una idea generalitzada, entre els joves francesos i en la societat en general, entorn a l'exercici de la prostitució, que construeix un ideari comú que invisibilitza, estigmatitza i victimitza les dones que exerceixen la prostitució.

Aquesta realitat reclama una estratègia transfronterera i un espai de treball amb els diferents actors locals que permeti avançar en el treball complex d'acompanyament a les dones que exerceixen la prostitució; escoltar els seus relats de vida; aprofundir en les perspectives de treball i en les mirades de les entitats i les professionals (victimitzar o empoderar com a models antagònics); per promoure, també, la sensibilització i l'educació emocional dels joves a l'entorn de la cosificació de la dona i la seva explotació sexual, i per denunciar la construcció de l'estigma social de la prostitució que obvia els clients.

La reflexió generada fa que també emergeixin altres qüestions de fons que cal abordar: el prohibicionisme fa desaparèixer la prostitució? O genera una major invisibilització i pràctiques més clandestines i insegures? Com podem treballar millor en xarxa per detectar situacions de tràfic que constitueixen una violació dels drets humans i que atempten contra la llibertat i la dignitat de les persones? ■

Els models d'acompanyament a les dones que exerceixen la prostitució a la vessant francesa no difereixen gaire dels models d'intervenció a Catalunya. En tots dos casos hi ha dues mirades confrontades: un model abolicionista, que vol erradicar la prostitució, i un model que defensa l'accés a drets laborals i socials de les treballadores sexuals.

1. Avarguez, S. i Harlé, Aude (2013). *Du visible a l'invisible: prostitution et effets-frontières. Vécus, usages sociaux et représentations dans l'Espace Catalan Transfrontalier*. Balzac Éditeur.

Albertín, P. and Langarita, J.A. "Trabajo Sexual en zona transfronteriza: navegando en los márgenes para re-abrir el debate." *Encrucijadas. Revista Crítica de Ciencias Sociales* 17 (2019): 1-24 i Albertín, P. and Langarita, J.A. "Discours à la frontière : processus d'inclusion-exclusion liés au phénomène de la prostitution." *Revue Pensée Plurielle* (2019): 147-166.

Joves i salut des de l'àmbit transfronterer

M. José Navarro | Joan Salellas | Alexis Sánchez | Aleix Serra

El projecte Prospectsaso ens ha permès treballar diferents problemàtiques relacionades amb la salut i els joves a partir de trobades i accions organitzades en els darrers quatre anys. Aquest treball, dut a terme amb joves i les entitats que els acompanyen a Catalunya i a França, també ha facilitat un espai per definir possibles intervencions i accions conjuntes des de l'àmbit transfronterer. Us presentem un breu resum de les activitats que hem portat a terme.

L'any 2017 vam organitzar diferents trobades, reunions i visites a entitats amb l'objectiu de posar en comú els diferents programes i les necessitats de cada territori en l'àmbit de la salut dels joves en l'àmbit transfronterer. En aquestes reunions es va establir un marc d'actuació compartit i es van concretar les accions conjuntes que podrien ajudar a millorar l'atenció i la prevenció de la salut dels i les joves.

L'any 2018 es van portar a terme diferents accions que van donar continuïtat a la xarxa de treball transfronterera orientada a la millora de l'atenció i prevenció de la salut amb joves. En primer lloc, vam realitzar un intercanvi de professionals amb dues entitats de Perpinyà: Parenthese66 i la Maison du Vie du Roussillon. En segon lloc, vam organitzar un intercanvi juvenil transfronterer amb els responsables de les entitats École Regionale de la 2e Chance de Perpinyà i CEMEA 66 amb l'objectiu de treballar la prevenció en salut i la pràctica esportiva com a bon hàbit saludable entre grups de joves d'ambdós costats de la frontera.

jornada dedicada als esports nàutics i a la valoració del treball compartit fins al moment per part dels organitzadors i participants.

En tercer lloc, es va publicar, conjuntament amb la Fundació Ferrer i Guàrdia, *l'Estudi per a la prevenció i millora de la salut dels i les joves a l'espai transfronterer. Alt Empordà-Pyrénées-Orientales*. El grup de joves participants en l'intercanvi transfronterer va realitzar un vídeo campanya de prevenció d'hàbits saludables en el consum de drogues.

Aquest treball transfronterer va permetre continuar la campanya de sensibilització implicant, a la vessant catalana, l'Àrea de Joventut del Consell Comarcal i el Centre de Noves Oportunitats i, a la vessant francesa, l'École Regionale de la 2e Chance i CEMEA 66. L'any 2019 es va organitzar una jornada de reflexió i treball transfronterera a Figueres que es va centrar en el disseny

Es van realitzar dues accions concretes: un seminari a Figueres, que va reunir 60 professionals, amb l'objectiu de donar a conèixer bones pràctiques d'ambdues bandes de la frontera, i l'elaboració de recomanacions per a la prevenció i millora de la salut en joves a l'espai transfronterer (Alt Empordà-Pyrénées Orientales).

Aquest intercanvi es va concretar, al costat francès, en una jornada a Tautavel que va permetre compartir el treball de sensibilització en plena natura i també una visita a Perpinyà, amb gimcana inclosa a la ciutat, i una visita a la seu de l'École Régionale de la 2e Chance. En el costat català, l'intercanvi de joves va tenir lloc a Roses, en una

d'una campanya i el film *Pequeñas decisiones, grandes consecuencias*, que ha permès mostrar el resultat del treball transfronterer realitzat entre les diferents entitats participants. ■

En els darrers anys es van portar a terme diferents accions que van facilitar una xarxa de treball transfronterera orientada a la millora de l'atenció i prevenció de la salut dels i les joves.

L'impuls de la xarxa professional transfronterera en l'acollida de les persones migrants

Abdessalam Loukan | Ouafae Acharki | Neus Juanola

El projecte Prospectsaso ha facilitat a l'Equip d'Inclusió i Atenció a la Comunitat un espai d'oportunitat rellevant per avançar en la creació d'una xarxa professional d'àmbit transfronterer centrada en l'acollida de les persones migrants.

En els darrers tres anys hem organitzat a Figueres quatre seminaris de treball que han comptat amb la participació de més d'un centenar de persones vinculades a administracions i entitats especialitzades en l'acollida de persones estrangeres. Hem pogut conèixer in situ com treballen aquestes estructures, hem fet formació específica en centres francesos i hem co-organitzat altres seminaris a Perpinyà i Rivesaltes.

de quina sigui la situació administrativa, no passa el mateix si ens referim a l'accés a les prestacions públiques. En aquest cas, aquest accés està vinculat a la documentació i, en aquest marc, la Llei d'estrangeria criminalitza la immigració.

La xarxa professional en l'acollida de persones migrants parteix, doncs, d'espais de suport molt diferenciats. A França, l'acollida l'assumeixen les entitats que donen suport a les persones sol·licitants d'asil o refugi i estan especialitzades en aquest acompanyament. Ofereixen informació, accés a necessitats bàsiques i assessorament jurídic.

A Catalunya, l'Administració ha de garantir l'accés al servei de primera acollida, però l'accés als recursos públics

A França, l'acollida l'assumeixen les entitats que donen suport a les persones sol·licitants d'asil o refugi i estan especialitzades en aquest acompanyament.

me estructural i sistèmic de l'Administració. Aquestes entitats són presents a ambdós costats de la frontera i tenen un major recorregut al costat francès.

Els espais de treball amb aquestes estructures i entitats que ha facilitat

En aquests espais de treball hem constatat com ambdós models d'acollida parteixen de paradigmes allunyats. Mentre que l'acollida a Catalunya depèn directament de l'Administració, que facilita l'accés a drets i permet regularitzar la situació administrativa de les persones d'origen migrat, en el model francès les persones que es troben en situació irregular no existeixen per a l'administració i són les entitats les que les acompanyen. Només quan accedeixen a la ciutadania francesa tenen reconeguts els seus drets.

Tot i que el nostre model, sobre el paper, es basa en la interculturalitat i facilita l'accés al servei de primera acollida al marge

depèn del registre en el padró municipal. Al mateix temps, l'Administració catalana treballa amb les entitats del tercer sector perquè aquestes facin l'acompanyament i l'atenció de les persones migrades com, per exemple, en situacions d'asil o refugi o en recursos d'atenció a joves que han migrat sols. D'altres entitats donen suport per cobrir necessitats bàsiques des d'un vessant més assistencialista.

En el nostre context, comencen a emergir noves entitats de suport a les persones migrades, amb un fort component antiracista i reivindicatiu, que són crítiques amb el model d'acollida i el racis-

el projecte s'han orientat, sobretot, a promoure una perspectiva de treball basada en l'empoderament de les persones migrades i a conèixer exemples de bones pràctiques. Aquests espais han fet emergir una necessitat compartida dels professionals per reforçar metodologies de treball que orientin les intervencions. En aquest context, un possible escenari de futur es dibuixaria a partir de la definició d'un mòdul d'acollida comú a nivell transfronterer centrat en la perspectiva dels drets humans universals per, més enllà de les legislacions estatals, garantir drets bàsics en un context de crisi econòmica, social i sanitària global. ■

Posar la participació i el saber de les persones en situació de vulnerabilitat en el centre dels projectes i les intervencions socials

Neus Juanola | Imma Quintana

El novembre de 2017 vam participar en un seminari organitzat pel Centre Érasme Institut du Travail Social de Tolosa en el marc del projecte Prospectsaso. Aquest seminari se centrava en una qüestió clau: la participació de les persones en situació de vulnerabilitat en les formacions en treball social.

Una de les condicions per participar-hi era que l'equip inscrit estigués integrat per professionals i per persones usuàries dels serveis. L'acció implicava directament les persones que serien protagonistes dels debats que generaria aquest seminari.

L'experiència va ser única i molt enriquidora. El seminari va obrir la mirada de totes les participants a un camp nou de coneixement que emergia de l'experiència de diferents equips europeus integrats per formadors, estudiants, professionals i persones usuàries dels serveis socials en la xarxa *Power Us*. Els membres d'aquesta xarxa treballen per dissenyar estratègies i intervencions concretes que promouen la participació real de les persones usuàries dels serveis socials en diferents espais: en les formacions en treball social, en els dispositius d'intervenció social i en la recerca aplicada.

Aquesta perspectiva de treball i metodologia posa en valor el coneixement i el saber experiencial de les persones que es troben en situacions de vulnerabilitat i els situa en un mateix nivell de reconeixement que altres sabers i coneixements més reconeguts socialment. És un enfocament que integra els sabers de les persones en situació de vulnerabilitat (sabers de vida) amb els sabers professionals (tècnics de la intervenció social) i el sabers acadèmics.

L'interès per avançar en el coneixement d'aquesta perspectiva de treball i integrar-la en el nostre equip, ens va empènyer a voler aprofundir-hi més. En primer lloc, en aquesta direcció,

vam reorientar l'activitat Prospectsaso, centrada en l'acollida de les persones migrades a l'espai transfronterer, que co-lideràvem amb l'Institut Régional du Travail Social (IRTS) de Perpinyà, per conèixer més a fons la metodologia d'intervenció comunitària de l'entrecruament de sabers promoguda per l'associació francesa Quart Monde i impartida per formadors de l'IRTS. Vam poder posar-la en pràctica i experimentar-la en els seminaris de treball organitzats en els darrers anys.

En segon lloc, vam vincular aquest procés d'aprenentatge i formació amb

el programa Dones Referents Comunitàries de l'Alt Empordà, que gestiona el nostre equip, per obrir aquest espai de formació, treball i empoderament a aquestes noves figures del camp de la intervenció social, que vinculen directament i fan de pont entre els serveis i la població migrada en situació d'extrema de vulnerabilitat.

En tercer lloc, participem en un grup de treball vinculat a una nova assignatura que impulsa el grau d'Educació Social de la Universitat de Girona, «Expertesa i transformació social» que neix amb aquest projecte transfronterer, que ens permet reforçar els coneixements i compartir bones pràctiques de treball.

Aquesta perspectiva de treball i metodologia posa en valor el coneixement i el saber experiencial de les persones que es troben en situacions de vulnerabilitat i els situa en un mateix nivell de reconeixement que altres sabers i coneixements més reconeguts socialment.

Per contribuir a avançar en la construcció d'aquesta perspectiva de treball en el camp de la intervenció social, el nostre equip ha situat al centre de tots els seus projectes i intervencions comunitàries la participació i el reconeixement dels sabers, fruit de l'experiència de vida, de les persones en situació de vulnerabilitat. Des d'aquesta perspectiva, promovem el disseny i la co-construcció de projectes, així com la seva implementació i avaluació. Som conscients que hi ha molt de camí per recórrer i que aquest espai d'experimentació i innovació social que hem obert amb el projecte Prospectsaso, de ben segur, generarà nous projectes transfronterers. ■

Compartir i innovar per acompanyar millor les famílies en situació de vulnerabilitat

Marta Lloret | Meritxell Pomés | Dolors Terradas

L'any 2016 l'Àrea de Benestar del Consell Comarcal i l'IRTS de Perpinyà van portar a terme el microprojecte transfronterer *El treball social i les competències parentals. Síntesi del Projecte de bones pràctiques en capacitat parental per a famílies en exclusió social a l'espai català transfronterer*, que va permetre detectar necessitats i objectius de cooperació entre diversos actors amb competències en protecció de la infància.

Una de les necessitats identificades proposava aprofundir, a banda i banda de la frontera, en el coneixement dels mètodes d'intervenció utilitzats en l'acompanyament de les famílies en situació de vulnerabilitat i/o risc social.

Estirant aquest fil, el projecte Prospect-Saso ha centrat una de les seves accions en la parentalitat positiva, una metodologia basada en el reforç de les competències parentals que integra les necessitats dels infants i els factors contextuais, i que vetlla per potenciar les capacitats de les famílies i els infants, enlloc de centrar la intervenció en les mancances en l'exercici de la parentalitat.

Per a la consecució d'aquest objectiu es van establir tres espais de treball professional transfronterer per reflexionar

sobre els processos d'intervenció amb famílies i infants en tres nivells diferents en els quals han participat diverses professionals dels serveis socials i de l'EA-IA i d'altres professionals d'institucions i entitats franceses. Els grups van tenir l'oportunitat de fer visites d'estudi a diferents estructures i van treballar els objectius següents: 1) la detecció de bones pràctiques; 2) la creació d'una eina comuna d'avaluació d'intervenció a domicili, i 3) l'elaboració d'una proposta de protocol de treball transfronterer.

Com a resultat del treball portat a terme, el primer grup de treball va elaborar conjuntament un document de recull de bones pràctiques en parentalitat positiva: *Compartir i innovar per acompanyar millor a les famílies en situació de vulne-*

rabilitat. Recull transfronterer de bones pràctiques.

El treball conjunt del segon grup va posar de manifest com el sistema de protecció a la infància i els recursos per a l'atenció al domicili són bastants diferents en les dues vessants de la frontera. Tot i això, la reflexió transfrontera va facilitar l'elaboració d'un decàleg metodològic sobre la intervenció a domicili que va concloure amb l'estructuració d'una eina d'avaluació que es basa, sobretot, en la construcció del vincle professional/

La parentalitat positiva és una metodologia basada en el reforç de les competències parentals, que integra les necessitats dels infants i vetlla per potenciar les capacitats de les famílies i els infants.

família i a potenciar la capacitat parental centrant la família com a protagonista del seu propi desenvolupament i millora.

Pel que fa a la proposta de protocol que va treballar el tercer grup, es va posar de manifest l'alt valor afegit de la cooperació transfrontera. Des d'un punt de vista professional, es va establir un espai d'intercanvi ric en experiències i coneixement, que es va concretar en una proposta de protocol per a treballar casos compartits dins l'àmbit transfronterer.

Les professionals que hem participat en el projecte hem sumat aprenentatges diversos: compartir una cultura professional que ens ha permès identificar valors i principis comuns de treball en l'acompanyament de les famílies; co-construir metodologies i instruments d'intervenció a partir d'experiències compartides des de diferents entorns professionals; plantejar possibles itineraris formatius especialitzats en l'atenció als infants, als adolescents i a les famílies des d'una perspectiva transfrontera; incrementar la mobilitat professional transfrontera i l'accés a noves oportunitats formatives i laborals i, en darrer lloc, participar en espais d'innovació, de creació i crítica constructiva envers els sistemes de protecció i els serveis d'atenció a les famílies, en ambdós costats de la frontera. ■

La prevenció del maltractament en persones grans

Glòria Pla | Roger López | Rosa Guixé

La participació en el projecte Prospectsaso ha estat molt positiva. Una oportunitat d'aire fresc en el nostre dia a dia professional que ha facilitat la innovació, la possibilitat de compartir aprenentatges, informació i coneixement amb altres equips per conèixer altres metodologies de treball, generar espais d'intercanvi professional i ampliar la mirada.

En el cas del treball fet en el camp de la prevenció del maltractament en persones grans, el projecte ha facilitat una oportunitat per anar més enllà i compartir amb professionals de la intervenció

L'acció del projecte centrada en la prevenció del maltractament en persones grans ha generat un espai de treball i instruments de suport que tenen l'objectiu de detectar, quan abans millor, els primers factors de risc.

social de França, Andorra i el País Basc les estratègies de treball i les eines d'intervenció, amb l'enriquiment humà i professional que això ha suposat.

El maltractament a les persones grans és una realitat molt invisible, que no es detecta prou. Moltes vegades, quan es coneixen aquests casos, és massa tard o les situacions són ja molt greus. El maltractament a la persones grans encara és una realitat oculta, que passa desapercibuda. Moltes vegades, qui en té coneixement mira cap un altre costat i la persona que la pateix té por a denunciar-ho.

L'acció del projecte centrada en la prevenció del maltractament en persones grans ha generat un espai de treball i

instruments de suport que tenen l'objectiu de detectar, quan abans millor, els primers factors de risc. Les intervencions dissenyades són de caràcter molt preventiu per tal poder revertir a temps les situacions que es coneixen.

En l'abordatge d'aquesta problemàtica, hem utilitzat el concepte de bon tracte a les persones grans per sensibilitzar sobre la necessitat de parlar de l'envelliment actiu des d'altres paradigmes que superin conceptes negatius que s'utilitzen quotidianament quan parlem de la gent gran, com són els de càrrega familiar, problema, passivitat, malaltia o dependència. Malauradament, les persones grans acaben interioritzant aquestes etiquetes. Aquest fet genera patiment, situacions que afecten la seva autoestima i factors de risc.

Per fomentar un envelliment autònom i actiu cal potenciar una mirada sensi-

ble envers les persones grans que superi els estereotips i els prejudicis vinculats a l'edat, l'edatisme, que afecten negativament la percepció de l'envelliment i poden propiciar conductes de maltractament.

És cosa de tots i totes fer territoris cuidadors, respectuosos, on viure i envellir amb dignitat. Ens implica als professionals, a les persones grans i a tota la comunitat. Per tant, cal anar sensibilitzant i formant els professionals per anar teixint una xarxa comunitària que miri les situacions de maltractament de cara i les visibilitzi.

Amb aquest objectiu, en el marc del projecte Prospectsaso hem iniciat dues línies de treball. Una primera, centrada en la formació i capacitat específica dels i les professionals per avançar en la detecció dels maltractaments, en el coneixement d'aquest fenomen i la seva complexitat, per millorar la prevenció, detecció, intervenció i avaluació. Una segona, orientada a la sensibilització de les mateixes persones grans i la comunitat: conscienciar les persones grans sobre els seus drets, sobre el que és un maltractament i sobre les situacions d'abús, i conscienciar-ne també la comunitat. ■

Reforcem la xarxa entre els professionals i els centres de formació de les universitats

Luci Alvarado | Montse Sánchez | Imma Quintana

El treball realitzat en aquesta acció del projecte Prospectsas ha tractat sobre l'estat de la recerca en l'àmbit de la intervenció social. El grup, format per diferents professionals de la intervenció social de les comarques gironines i professorat de la Universitat de Girona, ha treballat en els quatre anys de projecte posant en marxa diversos espais de reflexió i recerca.

Els objectius d'aquest grup de treball han estat els següents: 1) analitzar en quina mesura la recerca està integrada en el dia a dia dels diferents àmbits d'intervenció del treball social a les comarques gironines i 2) impulsar una fórmula estable de relació i transferència mútua de coneixement entre la universitat i els professionals de la intervenció social.

És un fet que la proximitat de les professionals de la intervenció social a les necessitats de les persones i grups, així com la informació i la documentació que genera la seva tasca, constitueixen fonts vàlides per a la recerca. En el decurs del treball d'aquest grup s'ha posat de manifest la importància de prendre consciència de la rellevància que té el fet de recollir, registrar, sistematitzar, tractar i interpretar la informació de què es disposa, per produir un coneixement que pugui ser transferible i compartit. Hi ha un gran consens en la idea que el sistema dels serveis socials necessita la recerca i la gestió del coneixement per disposar d'una consistència teòrica i analítica que millori la intervenció i la transformació de la realitat social.

Tot aquest treball s'ha plasmat en un document *Guia per al foment de la recerca als serveis socials*, que ha elaborat aquest grup, fruit del treball de camp promogut amb diferents professionals i responsables del sistema de serveis socials de les comarques gironines. Destaquem la detecció d'obstacles que s'hi recull, que afecten el desenvolupament de la recerca en l'àmbit social

i, sobretot, el recull de recomanacions finals per impulsar la investigació en l'àmbit del treball social.

En el marc d'aquestes propostes i recomanacions, els diferents equips de l'Àrea de Benestar del Consell Comarcal de l'Alt Empordà estem treballant per optimitzar i sistematitzar la recollida de dades per, entre d'altres objectius, nodrir l'Observatori Social de l'Alt Empordà. Aquest espai d'anàlisi i recerca,

El sistema dels serveis socials necessita la recerca i la gestió del coneixement per disposar d'una consistència teòrica i analítica que transformi la realitat social.

que gestiona l'Equip d'Inclusió, facilita a la resta d'equips l'explotació de les dades, l'anàlisi, la reflexió i la presa de decisions, tant de caràcter intern com pel que fa a les referides al disseny de projectes i accions per donar resposta a les necessitats detectades. En aquesta direcció, apostem per la total integració del programa GESS en el dia a dia de la nostra intervenció i per això estem treballant per millorar-lo.

Aquesta recollida sistemàtica d'informació ens permet elaborar diagnòstics dels municipis i de la comarca i detectar més acuradament les necessitats de les persones. La seva anàlisi reverteix en un millor disseny de projectes i accions a la comarca, adaptada a les situacions detectades.

Pensem, però, que el repte més immediat, més enllà de superar les dificultats reals que emergeixen en el procés d'integrar els espais de recerca en els espais de treball més quotidians de l'Àrea de Benestar, és el de valorar de manera equànime el treball d'atenció social i el treball de recerca. Molt probablement això passarà si aconseguim viure la recerca en el treball social no com un privilegi, sinó com un encàrrec més incorporat en el nostre dia a dia. ■